

Zsigmond király sienai adományai

A „nincs új a nap alatt” szellemes és árnyalt gondolatát talán az emberi találmányok esetében figyelmen kívül lehet hagyni, de az emberi természetre bármikor alkalmazható örök igazság. Jelen tanulmányomban egy apró szegmensét vizsgálom a problémakörnek, mégpedig az úgynevezett rangkórságot. A haszontalan kitüntetések és címek adományozása a középkori embertől sem állt távol, míg az adományozott felhőtlenül örülhetett a kivételes megtiszteltetésnek, az adományozónak sem akadt oka szomorkodásra, tekintve hogy adományának megkérte az árát. S ez utóbbi szempontból a nemritkán anyagi nehézségekkel küszködő középkori uralkodók körében a kitüntetések adományozása igen nagy népszerűségnek örvendett. Különösen igazak ezek a megállapítások Luxemburgi Zsigmond magyar (1387–1437) és német király (1410–1437) esetében. Ezekhez a király kivételes kegyénél fogva tett adományokhoz nem kellett különleges alkalom, bármelyik időpont megfelelőnek bizonyult egy-egy kitüntetés odaítélésére, de a legmegfelelőbb időszak mégis akkor következett el, amikor a király úton volt, s kíséretének mozgása és ellátása komoly kiadásokkal járt.

Zsigmond Itáliában

1431. szeptember 1-jén szerény kísérete élén Zsigmond király Nürnbergből Itália felé indult, hogy apja, IV. Károly német-római császár (1355–1378) nyomdokain járva Rómában IV. Jenő pápával császárrá koronáztassa magát. Az egyébként kényelmesen is csupán néhány hétig tartó *Romzug*ból végül – elsősorban az észak-itáliai belpolitikai konfliktusok és a nehézkesen érkező anyagi támogatások miatt – számos várakozással és vesztegléssel tarkított 21 hetes utazás lett. A leghosszabb időt Siena városában vagy, ahogy a kortársak mondták, *Siena hegyén* töltötte Zsigmond és az ekkorra már mintegy ezer főre duzzadt kíséret. A toszkán városállamba Piacenza, Parma, Lucca érintésével 1432. július 12-én érkezett meg az uralkodó, miután az előző esztendő november 25-én Bartolomeo de la Capra érsek Milánóban Itália királyává koronázta.

A szokások úgy kívánták, hogy a továbbvonulás előkészítése céljából, illetve esetleges diplomáciai puhatolozások végett a *Romzug* során érintett más váro-

sok is elküldjék követeiket a lombard fővárosban tartott szertartásra. Így kerülhetett arra sor, hogy Zsigmond még Sienába érkezése előtt kegyeibe fogadta a város követségének egyik tagját, Antonio di Giovanni Baptignanót, aki jogot végzett diplomataként palotagrófi (*comes palatinus*) címre vágyott. Esélyeit csak növelte, hogy törekvéseiben Kaspar Schlick birodalmi alkancellár is támogatta,¹ akinek személye komoly garanciát jelenthetett az áhított cím megszerzésében, bár forrásaink az eset végkifejletéről sajnálatos módon hallgatnak. Bizonyosra vehetjük azonban, hogy Agostino di Niccolò Borghese Milánóban emelkedett palotagrófi méltóságra, s ettől kezdve használhatta címerében a birodalmi sast.² Borghese Zsigmond iránti elkötelezettségét jól mutatja, hogy az uralkodót Sienából való elutazása után egészen Maremmaig kísérte.³ Alaposan rászolgált a királyi kegyre Giovanni da Massa is, aki többszörös követként lett Zsigmond familiárisa.⁴

A sienai küldöttek Lombardia elhagyása után is folyamatosan nyomon követték a városuk irányába tartó uralkodót, Pietro d'Antonio Micheli már Luccában találkozott a királlyal.⁵ Eldönthetetlen, vajon Micheli képességeinek, avagy erszényének köszönhetette-e inkább Zsigmond nagyrabecsülését, az mindenestre biztos, hogy 1432-ben az uralkodótól tanácsosi kinevezést nyert, ami mellé még a *comes palatinusi* címet is megkapta.⁶ Mindezekon felül évi 600 dukátos járadék ütötte a markát, így a sienai kitüntetettek közül kétségkívül ő áll a legrangosabb helyen.⁷ Micheli jelentőségét egyébiránt képzettsége is magyarázhatja, egyházi doktorként ugyanis a paviai egyetemen tanult. Az 1423-ban Paviából Sienába átköltöző zsinattal tartott,⁸ s ekkor telepedett le a városban. Tudását és tapasztalatait a sienaiak jól forgatták, számos diplomáciai feladatot bíztak rá.⁹ Szolgálat közben érte a halál is, midőn 1449 februárjában V. Miklós pápánál járt követségben, Rómában pestisben vesztette életét. A Santa Maria Sopra Minerva-templomban temették el Sienai Szent Katalin szarkofágjának lábaihoz. Végtisztességénél jelen volt a Szentatya és számos kardinális. Sienában a San Domenico-kolostorban mondtak misét lelki üdvéért.¹⁰ Nem Micheli volt azonban az egyetlen sienai, aki kitüntetés mellé évjáradékot is kapott Zsigmond királytól, az ugyancsak a tanácsosok közé emelkedő

1 Cusago, 1431. okt. 12. A milánói herceg levele Giacomo di Iseóhoz. *Gli atti cancellereschi*, II. 1929. 452 sz.

2 Milánó, 1432. febr. 3. A milánói herceg levele Albericóhoz és Niccolò Guerrerióhoz. Uo. 464 sz.

3 Fecini, 1931. 847. A krónikás értesülése most is helyes. Agostino di Niccolò Borghese és Giacomo di ser Agnolo di Guido 1433. április 25-én indultak el Zsigmonddal Sienából, és május 1-jén tértek oda vissza. ASS. 311 k. 87 v. 1433. máj. 18.

4 Beinhoff, 1995. 241.

5 Torri, 1432. júl. 11. Carlo d'Agnolino sienai püspök levele a városához. DRTA X. 1906. 280.; ASS. Concistorio 1926 k. 47/2 sz.

6 Tommaso Fecini szerint erre Ferrarában került sor. Fecini, 1931. 848.

7 RI XI/2. 9285 sz.; Beinhoff, 1995. 243.

8 A konstanzi zsinat alkalmával kelt rendelkezés szerint a pápának minden ötödik évben zsinatot kellett volna összehívnia, V. Márton azonban sokáig próbálta elodázní ennek teljesítését, végül 1423-ban nem halogathatta tovább, és Paviában összeült az egyházi tanács. A zsinat hamarosan a Paviában kitört pestisjárvány miatt Sienába tette át székhelyét.

9 Beinhoff, 1995. 243.

10 Chiesa di San Domenico di Siena. Necrologo o seipultario dei laici 1336–1596. BCIS. Ms. C III. 2. 85 r. 1449.

Daddo di San Quiricónak ugyanis eddig ismeretlen okokból minden esztendőben 300 dukát dukált.¹¹

Az 1432. július 12-én Sienába bevonuló Zsigmond még nem sejtette, hogy az elkövetkezendő bő kilenc hónapban, mivel továbbvonulni nem tud, kénytelen lesz a város vendégszeretét élvezni, mi tagadás: erre a sienaiak sem számítottak. Ha már azonban így alakult, a városállam polgárai igyekeztek az uralkodói figyelem közép-pontjába kerülni. Mindez igen korán, már a megérkezést követő hónapban sikerült Barnaba di Nanninak, akinek nevéhez Sienai Szent Bernardin életrajzának későbbi összeállítása kötődik. A Zsigmond kegyeit élvező humanistát a király familiárisai közé fogadta. Szerepet játszott ebben, hogy a Barnaba Senese néven is ismertté vált sienai polgár – elfogadva Petra Pertici feltételezését – szép beszédet mondott, amikor a polgárok a Palazzo Pubblicóban, vagyis a sienai városházán fogadták a királyt.¹²

Igazi uralkodói előrelátásra vall, hogy Zsigmond 1432-ben familiárisainak sorába emelte a Bernardino degli Albizzeschi nevű sienai polgárt is,¹³ amely kegygyakorlás – tekintve hogy egy jövőbeli szentről, magáról Sienai Szent Bernardinról van szó – feltehetően önzetlen uralkodói döntés lehetett. Zsigmondtól soha nem álltak távol a nemes gesztusok, a lovaggá ütés például a király kedvenc időtöltésének számított. Sienából is fennmaradt olyan eset, amikor az uralkodó önzetlenül érintette kardjával a jelöltet. Ismert, hogy „A sienai két szerelmes történetében” a király Caterina Petrucci halála után – még a temetés előtt – lovaggá ütötte az aszszony kétéves fiát. A kis Niccolò Petrucci édesanyját ugyan elvesztette, de sokáig mesélhették annak a bizonyos napnak a történetét.¹⁴

Szerényen húzódik meg a kitüntetettek listáján Giovanni Brancadori da Fermo, ő a király Sienából való elutazása előtti napokban kapta meg a *comes palatinusi* címet.¹⁵ A cím odaítélésének oka ismeretlen, elnyerésében azonban némi segítséget nyújthatott rokona, az a Piero Marino de' Brancadori da Fermo (röviden: Piero Marino), akit Zsigmond közbenjárására neveztek ki 1432 augusztusában egy évre a város kapitányának (*Capitano della Giustizia*).¹⁶ Marino hivatalát Antonio di Gentile de Tortonától vette át, a leköszönő kapitányt a sienai egyetemen történő doktori vizsgáztatás és a professzorrá történő kinevezés jogával jutalmazta a király.¹⁷ Zsigmond kedvelt itáliai főpapjának, Branda Castiglione bíboros családjához tartozott, így szintén beajánlás útján kerülhetett az uralkodó familiárisai közé Marco di Castiglione, akit a király előbb egy 1425-ben a magyarországi Tatán kelt forrásban, majd Sienában is familiárisának nevezett.¹⁸ A rend kedvéért jegyznék meg,

11 Siena, 1432. szept. 28. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9255. sz.

12 RI XI/2. 9227 sz. 1432. aug. 25.; Pertici, 2008. 640.

13 Beinhoff, 1995. 245.

14 Dévay, 1903. 5. Niccolò Petruccit 1430. november 1-jén keresztelték meg. A bejegyzésben ez áll: „*Nicholo Savino di Mariano di Giachoppo Petrucci*.” ASS. Biccherna 1132 k. 543 r.; Pertici, 2008. 640–641.

15 Siena, 1433. ápr. 23. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9421. sz.; Beinhoff, 1995. 72.

16 Fecini, 1931. 847. Előtte a város podestájaként tevékenykedett (1432. jan. 1. és 1432. jún. 30. között). ASS. Manoscritti A. 124. 7 r. A címere: Uo. D. 12. 34 r. és 35 r.

17 Uo. 37 v.; Uo. Biccherna 622 k. 109 r. Továbbá: 1433. márc. 2. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9380. sz.

18 Tata, 1425. szept. 16. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 6420 sz.; Siena, 1432. aug. 21. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9220. sz. Továbbá: Beinhoff, 1995. 125.

talán az sem véletlen, hogy a sienai podestà, vagyis a legfőbb városi vezető hivatalát 1432. július 1-jétől az év végéig Baldasare di Castiglione töltötte be.¹⁹

Akadtak olyan sienai polgárok, akik 1433. április 25. után, vagyis azt követően részesültek kitüntetésben, hogy Zsigmond és kísérete továbbvonult Sienából. Nagyvonalúan kijelenthetnék, ők voltak azok, akik egyszerűen későn kaptak észbe, és ismervén az uralkodói metódust, addig követték Zsigmondot, míg nem sikerült valamiféle adományt kicsikarniuk.²⁰ A város egyik legjelentősebb családjának tagja, Pietro di Bartolomeo Pecci azon öt polgár közé tartozott, akik Zsigmond elutazását szervezték.²¹ Pecci mindkét jog doktora, a sienai egyetem tanára volt, s már 1432-ben királyi tanácsosi címet és lovagi rangot nyert.²² 1433-ban Ferrarában ezekhez megkapta a *comes palatinus* méltóságát is.²³ Giacomo di Guidino Zsigmond és kíséretének sienai elhelyezéséről gondoskodott,²⁴ de az uralkodó elutazásakor is részt vett a szervezési teendőkben.²⁵ Ott volt 1432-ben a Camposelvoli környéki harcoknál,²⁶ és 1433 áprilisában a város római követének is megválasztották.²⁷ Ezen feladatok egytől egyig remek lehetőséget kínáltak arra, hogy az uralkodót meggyőzze, érdemes belőle familiárist és lovagot kreálnia.²⁸

Ugy tűnik, a protekció jótékony intézménye Sienán kívül is jól érvénysült. A Bichi család három tagja az Ospedale di Santa Maria della Scala rektorával, Niccolò di Galgano Bichivel állhatott rokonságban, és így természetes, hogy könnyebben fordult feléjük a király figyelmébe.²⁹ A Bichik közül ketten egészen Mantováig utaztak az uralkodóval, hogy végre megkapják megérdemelt jutalmukat.³⁰ A mantovai adománynak – ha hihetünk a 15. század közepén élő sienai krónikaszerző, Tommaso Fecini elbeszélésének – Giovanni di Galgano Bichi és Giovanni di Francesco Buonacosa da San Quirico feleségei örülhettek a legjobban. Férjeik kiváltságai alapján ugyanis ettől kezdve ők is viselhették ruhájukon a birodalmi sást, de öltözetüknek minden más tekintetben meg kellett felelnie a város szabályzatának.³¹

A krónikás beszámolóját más forrás nem erősíti meg, de a sienai szigorú öltözködési szabályokkal kapcsolatban a hitetlenek kedvéért megjegyezném, hogy 1433. augusztus 12-én Cipriano di Antonio Corto sienai polgár felesége, Evangelista engedélyt kapott Zsigmondtól selyemből készült, gyöngyökkel díszített ruhák be-

19 ASS. Manoscritti A. 124. 7 v.; Fecini, 1931. 846.

20 Az adattár vonatkozó részéből kiderül, néhányan akkor is kiváltságban részesültek, amikor Zsigmond már nem tartózkodott Itáliában. A források ismeretében azt gondolom, Tommaso Fecini leírása a Ferrarában adott kitüntetéséről nem mindenben állja meg a helyét. Fecini, 1931. 848.

21 ASS. Concistorio 403 k. 44 v. 1433. ápr. 21.

22 Beinhoff, 1995. 242–243.; Minucci–Kořuta, 1989. 304–305.

23 Fecini, 1931. 848.

24 ASS. Concistorio 399 k. 16 v. 1432. júl. 13.

25 Uo. 403 k. 44 v. 1433. ápr. 21.

26 Uo. 1639 k. 115 r. 1432. okt. 18.; Uo. 116 r. 1432. okt. 19.

27 Uo. 403 k. 39 v. 1433. ápr. 17.; Uo. 40 r. 1433. ápr. 18.; Uo. 1640 k. 100 r. 1433. ápr. 19.

28 Beinhoff, 1995. 245.

29 *Archivio dell'Ospedale*, 1962. 130.

30 Beinhoff, 1995. 245.

31 Fecini, 1931. 848.

szállítására.³² Érhetett-e nőt ennél nagyobb kegy, mely, ha egyszer kitudódik, féltő, hogy sűrűbben hangoznak el a „lám” és a „bezzeg” kifejezések. Sienában ugyanis – hasonlóan más itáliai városokhoz – a nők öltözködését rendeletekben határozták meg. Zsigmond elutazása után, talán nem véletlenül, a *Consilio del Popolo*ban új szigorító szabályzatot foglaltak írásba.³³ Ennek ellenére sem tartotta be minden hölgy az előírásokat, bizonyítékként elég megnézni azokat a jegyzékeket, amelyekben leírják a renitensek büntetését. Pénzbírsággal sújtották azt, aki nem tartotta be a rendet, és szerencsétlenségére észrevették kihágását.³⁴

A nem sienai kitüntetettek

Végezetül azokat veszem sorba, akik Sienában nyertek kitüntetést, de nem a toszkán városban látták meg a napvilágot. San Gimignano szülöttjeként Niccolò Angelo barát tagja volt annak a sienai delegációnak, amely 1432. január 4–13. között Piacenzában kereste fel az uralkodót. A szerzetes Parmában és Luccában is képviselte Sienát,³⁵ ami érthetőbbé teszi kápláni kinevezését.³⁶ A perugiai Benedetto Barzi 1432 augusztusában már királyi tanácsosként tűnik fel,³⁷ októberben pedig 500 dukátos évjáradékot is megítélt számára az uralkodó.³⁸ A sienai tartózkodása alatt Zsigmond nemesi rangra emelte, és címeradományt is kapott.³⁹ A jogász Zsigmond elutazása előtti napokban *comes palatinusi* kinevezésének is örvendhetett.⁴⁰ A római születésű Lodovico Colonna zsoldosvezér, aki katonaként a város szolgálatában állt, Sienában kétszer is megkapta hat hónapra a birodalmi jogok felügyeletét.⁴¹ Hozzá hasonlóan ezt a kitüntetést kapta Ardizzone da Carrara is, aki padovai létére a szövetséges Milánói Hercegség zsoldjában állt.⁴² Ugyanezt a jogot nyerte Giacomo Castelli di Vico római prefektus,⁴³ akit Siena fogadott fel és *condottiere*ként említettek.⁴⁴ Tőle kölcsönözte a város azt a négyezer forintot, melyet 1432 júliusában Zsigmondnak adtak át.⁴⁵

A birodalmi jogok hat hónapos felügyeleti joga az alessandriai Bartolomeo dal Pozzót is megillette, akit az uralkodó familiárisának is nevezett, személye azo-

32 Róma, 1433. aug. 12. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9629. sz.

33 A rendelet dátuma: 1433. aug. 28. Casanova, 1901. 82–86.

34 A bejegyzések 1438. aug. 4. és okt. 28. között születtek. Uo. 86–89.

35 RI XI/2. 9301. sz.; Beinhoff, 1995. 241. 245. Továbbá Lucca, 1432. jún. 23. Niccolò di Angelo da San Gimignano levele a városhoz. ASS. Concistorio 1926 k. 31. sz.; Nardi, 2009, 116–117.

36 Siena, 1432. nov. 1. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9301. sz.

37 Siena, 1432. aug. 25. Zsigmond oklevele. Uo. 9223. sz.

38 Siena, 1432. okt. 25. Zsigmond oklevele. Uo. 9286. sz.

39 Siena, 1432. okt. 28. Zsigmond oklevele. Uo. 9292. sz.

40 Siena, 1433. ápr. 23. Zsigmond oklevele. Uo. 9422. sz.; Beinhoff, 1995. 255–256.

41 Siena, 1432. júl. 29. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9206. sz.; Siena, 1432. aug. 21. Zsigmond oklevele. Uo. 9216. sz.; Beinhoff, 1995. 220–221.

42 ASS. Concistorio 403. 1432. febr. 22. 19. r.; Siena, 1432. aug. 21. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9216. sz.; Beinhoff, 1995. 71.

43 Siena, 1432. aug. 21. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9216. sz.; Beinhoff, 1995. 220–221.

44 ASS. Biccherna 311 k. 40 v. 1433. febr. 9.

45 Uo. Concistorio 399 k. 23 v. 1432. júl. 18.

nos lehet a pápai kancelláriában 1421 és 1426 között működő „B. de Puteo” írnnokkal.⁴⁶ Ebbe a csoportba sorolnám a kancellária két jeles tagját is: Peter Kaldét és Gatalóci Mátyást. Míg előbbi Zsigmond titkáraként *comes palatinus* lett,⁴⁷ a pécsi prépost nemességet kapott.⁴⁸ Rajtuk kívül a kitüntetettek között akadtak, akik olyan városból érkeztek, ahol a király már korábban megfordult (Lucca és Milánó), mások Siena közelében születtek, s voltak, akik a távoli Malorcából, Valenzából keresték fel kiváltságok reményében Zsigmondot. Ők voltak azok, akik éppen Sienában érték utol az uralkodót és a szerencsésüket.⁴⁹

Az előbbieket sorából mindenképpen kiemelkedik Antonius da Palermo sienai adománya. Az *Il Panormita*ként vagy Antonio Beccadelliként is emlegetett személy, aki ez idő szerint a paviai egyetemen tanított retorikát, költővé koszorúzására Parmában került sor, azokat a jogot is megkapta, melyekkel a hét szabad művészet professzorai és doktorai rendelkeznek.⁵⁰ 1432 augusztusában tovább izmosodhatott a *poeta laureatus* önbizalma. A király ugyanis Sienában engedélyezte a humanistának, hogy saját költeményeit mindenhol előadhassa.⁵¹

Zsigmond itáliai megjelenése más tekintetben is tettekre sarkallta az itáliai értelmiséget. Nekik köszönhető a *restauratio imperii* gondolatának, amely elképzelésnek egykor Francesco Petrarca is lelkes híve volt, felélesztése. Az antik és keresztény Róma közötti folytonosság és azonosság jegyében elvárták a császárrá koronázásra vonuló uralkodótól a város egykori erejének és dicsőségének visszaállítását. Ennek alapján értelmezhető Leonardus Ciriacus Pizzicollí da Ancona tette, a humanista műgyűjtő ugyanis Sienában egy arany Traianus-érmet adott át Zsigmondnak, utalva egy 1355. évi jelenetre, mely alkalmával Zsigmond apja, IV. Károly Petrarcától Augustus-érmet kapott. A költő által átnyújtott érme azt jelezte, hogy a régi dicsőséget a császári hatalommal lehetne és kellene feltámasztani.⁵²

Az eset felveti annak lehetőségét, hogy az ókori érmék átadása hozzátartozhatott a koronázási ünnepségekhez. Ez a két ismert példa bizonyítéknak még kevés, de mindenesetre figyelemre méltó. Hozzátehetjük, IV. Károly és Zsigmond a császári teljesítmény tekintetében nem sokban különböznek egymástól, ellenben Petrarca és Leonardus Ciriacus Pizzicollí da Ancona irodalmi munkássága és szellemi hatása között óriási szakadék tátong. A humanista műgyűjtő a fenti gesztusával inkább magára gondolt, mint a birodalomra vagy Rómára. Jól tudta ugyanis, hogy az uralkodó koszorúval jutalmazza az értelmiséget. Elég Pier Paolo Vergerio 1417 körüli költővé koszorúzására utalnom, az adománnyal Zsigmond elismerte a humanista érdemeit, és egyben már ekkor demonstrálta, olyan ő, mint egy római csá-

46 Siena, 1433. ápr. 18. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9411. sz.; Beinhoff, 1995. 141.

47 Siena, 1432. dec. 20. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9335. sz.

48 Ebben az esetben Altmann-nál (RI XI/2. 9344. sz.) nyomdhiba van. Nem Stefanus, hanem Matthias a név, aki nem más, mint Gatalóci Mátyás királyi titkos alkancellár. ÖStA. HHStA Reichsregistraturbuch J. 198 v. Ekkor pécsi prépost is. C. Tóth, 2013. 55.

49 Beinhoff, 1995. 73.

50 Parma, 1432. máj. 9. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9129. sz.; Bentley, 1995. 100.

51 Siena, 1432. aug. 4. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9208. sz. Életére: Resta, 1970.

52 Scalamonti, 1996. 67–68. (97. fejezet); Kiséry, 2006. 292–294.

szár. Petrarcat ugyan nem IV. Károly, hanem 1341-ben Bölcs Róbert nápolyi király (1309–1343) koszorúzta költővé,⁵³ Zsigmond apja 1355-ben Zenobio da Stradát választotta, ami érthetőbbé teszi, miért fordulhatott meg Leonardus Ciriacus Pizzicollini da Ancona fejében saját személyére nézve a költővé koszorúzás gondolata. Zenobio da Strada ugyanis, finoman fogalmazva sem volt egy Petrarca, de a minőséget már megint felülírta a politikához dörgölődő közepszer. A *Romzug* alatt vált továbbá koszorús költővé Tomasso Cambiatore, és állítólag Antonio Loschi is ebben a kiváltságban részesült.⁵⁴

A kedvezményezettek

Nehéz helyzetben vagyunk, amikor Zsigmond sienai okleveleinek kedvezményezettjei közül kell kiválasztanunk azokat, akik személyesen is ott lehettek a városban, és akár a kíséretben is helyet kaptak. Az iratok tartalma miatt gyakorlatilag egyes-egyedül a megérzésünkre hagyatkozhatunk. A legtöbb esetben követek és küldöncök hozták-vitték a leveleket, de egyéb mód is elképzelhető. Ilyen küldönc volt Rudolf Stüssi. A zürichi polgármester városa követeként 1433 februárjában járt Sienában. Sokáig maradhatott azonban Itáliában, mert jelen volt a május 31-i római koronázáson is.⁵⁵

A kivételezettek között sok a német. Ők valamennyien Zsigmond kíséretét erősítették volna? Ez azonban nem biztos. Olyan adatokat is ismerni kellene, ahol a kiváltság okáról konkrétumot írnak, továbbá az is remek lenne, ha ebből kiderülne, a szerencsés kiválasztott miért volt valójában Sienában, de a legtöbb esetben csupán az adomány tényéről olvashatunk. A számos birodalmi oklevélből három esetet találtam, amikor a kedvezményezett a kíséret tagja lehetett vagy a kitüntetés után válhatott azzá. Claus von Czisse 1433. február 18-án nemesi rangnak és címeradománynak örülhetett.⁵⁶ Ezután Zsigmond még frissiben elküldte Adolf jülich-i és III. Vilmos bajor-müncheni herceghez, birodalmi helytartójához követségbe.⁵⁷ Az 1433. év első napján lett familiáris a sterlitz-i Nicolaus Palonus,⁵⁸ akinek személye megegyezhet azzal a Nicolaus Polennel, aki a firenzeiek elleni harcokban megsebesült, és így tért vissza szülőhazájába.⁵⁹ Nikolaus Sannawer februárban lett familiáris, mivel ott volt a római koronázáson, legalábbis egy rövid ideig a kíséret tagjává vált, jöllehet a lovag V. Albert osztrák herceg követeként érkezett Sienába, és legalább egyszer haza is tért a városból.⁶⁰

53 Kiséry, 2006. 293.

54 Uo.

55 DRTA X. 1906. 734.

56 Siena, 1433. febr. 18. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9365. sz.

57 Siena, 1433. febr. 21. Zsigmond oklevele. Uo. 9370 sz.; Siena, 1432. febr. 23. Zsigmond oklevele. Uo. 9374. sz.

58 Siena, 1433. jan. 1. Zsigmond oklevele. Uo. 9343. sz.

59 Dominicus Lekno fia volt. Apja a gnieznói egyházmegyében élt. Siena, 1433. márc. 12. Zsigmond oklevele. Uo. 9393. sz.

60 Siena, 1433. febr. 23. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9376. sz. 1433. febr. 26-án hazautazásához *salvus conductust* kap a várostól 14 lóra. ASS. Concistorio 1640 k. 47 v. 1433. febr. 26. Lásd még Róma, 1433. máj. 31. Zsigmond oklevele. RI XI/2. 9459. sz. Továbbá DRTA X. 196. 734., 1124.

Végezetül annyit mindenképpen leszögezhetünk, hogy a királyi kitüntetések odaítélésének okairól alig tudunk valamit. Van, aki megszolgált a királyi kegyet, míg más utólag teljesíthette az elvárásokat, mert az adomány buzdítóan hatott további tevékenységére. A velem született és egyre erősödő szkepticizmusom azt mondatja velem, sok esetben a kereslet-kínálat méltányos egymásra találásának lehetünk szerencsés szemtanúi.

FÜGGELÉK: A KINEVEZÉSEK

Sienaiak kinevezése Sienában, 1432–1433⁶¹

Név	Időpont	Kinevezés
Pietro di Bartolomeo Pezzi	aug. 25.	Tanácsos és comes palatinus ¹
Barnabò Nanni	aug. 25.	Familiáris ²
Daddo di San Quirino	szept. 28.	Tanácsos ³
Pietro d'Antonio Micheli	okt. 25.	Tanácsos ⁴ Comes palatinus ⁵
Giacomo di Pietro Vinidi	okt. 26.	Jegyző ⁶
Agostino di Niccolò Borghese	okt. 28.	Comes palatinus ⁷
Giovanni di Francesco Bonacosa	okt. 28.	Comes palatinus ⁸
Giovanni di ser Antonio di Massa	okt. 31.	Familiáris ⁹
Giovanni di Galgano Bichi	márc. 19.	Lateráni palotagróf ¹⁰
Giovanni di Piero Bartoli	ápr. 23.	Jegyző ¹¹

Dátum nélkül

Név	Kinevezés
Tommaso de Ghirighoro	Familiáris ¹²
Niccolò Petrucci	Lovaggá ütés ¹³

⁶¹ A neveket „olaszosítottam”.

Más városlakók kinevezése Sienában, 1432–1433⁶²

Név	Város	Időpont	Kinevezés
Johannes Laurentii	Lausanne	júl. 27. júl. 27.	Legitimizáció ¹⁴ Címeradomány ¹⁵
Martino di Antonio di Bartolomeo Sersanti Bruni	Firenze	júl. 27.	Legitimizáció ¹⁶
Antonio da	Palermo	aug. 4.	Poeta laueratus ¹⁷
Peter Hüfnagel	Olmütz	aug. 12.	Címeradomány ¹⁸
Giacomo da	Vico	aug. 21.	Hat hónapra felhatalmazás a birodalmi jogok gyakorlására, különösképpen a római területeken fekvő birodalmi javak visszaszerzésére ¹⁹
Lodovico Colonna	Róma	júl. 29. és aug. 21.	Hat hónapra felhatalmazás a birodalmi jogok gyakorlására, különösképpen a római területeken fekvő birodalmi javak visszaszerzésére ²⁰
Ardizzone da Carrara	Padova	aug. 21.	Hat hónapra felhatalmazás a birodalmi jogok gyakorlására, különösképpen a római területeken fekvő birodalmi javak visszaszerzésére ²¹
Stefano Colonna	Róma	aug. 21.	Hat hónapra felhatalmazás a birodalmi jogok gyakorlására, különösképpen a római területeken fekvő birodalmi javak visszaszerzésére ²²
Lodovico Cavalli		aug. 21.	Hat hónapra felhatalmazás a birodalmi jogok gyakorlására, különösképpen a római területeken fekvő birodalmi javak visszaszerzésére ²³
Riccardo Cumiliano da	Novara	aug. 21.	Familiáris ²⁴
Robertus Latire	Bayeux	aug. 21.	Familiáris ²⁵
Marco de	Castiglione	aug. 21.	Familiáris ²⁶
Konrad Tafler		aug. 24.	Címeradomány ²⁷
Benedetto Barzi	Perugia	aug. 25.	Tanácsos ²⁸
		okt. 25.	Tanácsos ²⁹
		okt. 28.	Címeradomány ³⁰
		okt. 28.	Nemesség ³¹
		ápr. 23.	Comes palatinus ³²
Antonio Franchi	Pisa	aug. 25.	Titkár ³³
Ser Bercus		aug. 25.	Titkár ³⁴
Simon Amman von	Asparn	aug. 26.	Jegyzői kinevezés joga ³⁵
Heinrich	Wels?	aug. 31.	Címeradomány ³⁶
Lienhart Vinsterlin		szept. 1.	Címeradomány ³⁷

62 Az olasz neveket a mai alakjukban adom meg. A többinél az eredeti írásmódot használom.

Név	Város	Időpont	Kinevezés
Johann Schindel		szept. 1.	Familiáris ³⁸
Friedrich Kircz		szept. 15.	Címeradomány ³⁹
Antonio di Giovanni di Ser. Matteo		szept. 20.	Familiáris ⁴⁰
Carlo di Giovanni Finoli	Perugia	szept. 22.	Legitimizáció ⁴¹
Isbrand von Marwick		szept. 24.	Legitimizáció ⁴²
Johann Sigwein		szept. 29.	Címeradomány ⁴³
Friedrich Reinbotte		okt. 2.	Címeradomány ⁴⁴
Johann Maulhausen	Mülhausen?	okt. 4.	Címeradomány ⁴⁵
Johann Beltynhausen	Beltinshausen?	okt. 4.	Familiáris ⁴⁶
		nov. 1.	Comes Lateranensis palatii ⁴⁷
		nov. 1.	Comes palatinus ⁴⁸
		nov. 1.	Jegyzői kinevezés joga ⁴⁹
nov. 1.	Legitimizáció ⁵⁰		
Maternus Fechenheimer von	Frankfurt	okt. 5.	Címeradomány ⁵¹
Didaco Alvaro		okt. 5.	Címeradomány ⁵²
Sigmund Seng	?	okt. 9.	Címeradomány ⁵³
Johannes Peralada	Mallorca	okt. 10.	Doktori fokozat odaítélése ⁵⁴
Bartolomeo Marini	Genova	okt. 12.	Familiáris ⁵⁵
Giovanni Cresculini	Amelia	okt. 14.	Comes palatinus ⁵⁶
Hermann	Grubenhaghen	okt. 20.	Familiáris ⁵⁷
Marco Constantini	Assisi	okt. 20.	Familiáris ⁵⁸
Stefano Valoni		okt. 22.	Familiáris ⁵⁹
Heinrich Roraw		okt. 24.	Familiáris ⁶⁰
		okt. 26.	Jegyzői kinevezési jog átruházása ⁶¹
Gianfortuno Castracani degli Antelminelli da	Lucca	okt. 24.	Legitimizáció ⁶²
Giovanni Castracani degli Antelminelli da	Lucca	okt. 24.	Legitimizáció ⁶³
Jacoba Castracani degli Antelminelli da	Lucca	okt. 24.	Legitimizáció ⁶⁴
Pietro Castracani degli Antelminelli da	Lucca	okt. 24.	Legitimizáció ⁶⁵
Ottobono Imperiali	Genova	okt. 28.	Comes palatinus ⁶⁶
Niccolò Angeli	San Gimignano	nov. 1.	Káplán ⁶⁷
Niccolò Salomon		nov. 1.	Familiáris ⁶⁸
Johannes Legants		nov. 11.	Familiáris ⁶⁹
Marianus Jacobi de Humelis		nov. 18.	Familiáris ⁷⁰
Matthias Hosman		dec. 4.	Címeradomány ⁷¹

Név	Város	Időpont	Kinevezés
Paul Sparenlaib		dec. 4.	Címeradomány ⁷²
Philipp von Cralitz és Johann von Blansko		dec. 4.	Címeradomány ⁷³
Wilhelm Pucking	Modreut	dec. 19.	Címeradomány ⁷⁴
Nicolaus, Michael, Lorenz, Johann Nuczel		dec. 19.	Címeradomány ⁷⁵
Peter Kalde		dec. 20.	Comes palatinus ⁷⁶
Wilhelm von Reichenstein	Richenstein	dec. 20.	Legitimizáció ⁷⁷
Masiola Caimi	Milánó	dec. 23.	Legitimizáció ⁷⁸
Giovani di Lorenzo		dec. 23.	Familiáris ⁷⁹
Konrad Haspel		dec. 29.	Címeradomány ⁸⁰
Otto Beheim		jan. 1.	Címeradomány ⁸¹
Nicolaus Palonus	Strelitz	jan. 1.	Familiáris ⁸²
Matthias prépost	Pécs	jan. 1.	Nemesség ⁸³
Angelo di Filippo		jan. 6.	Legitimizáció ⁸⁴
Angelo Mer		jan. 12.	Jegyző ⁸⁵
Klaus von	Czisse	jan. 18.	Nemesség és címeradomány ⁸⁶
Johannes Joardi de Juilleyo	Langres	febr. 21.	Doktori fokozat odaítélése ⁸⁷
Nikolaus Samiawer		febr. 23.	Familiáris ⁸⁸
Sigmund Stoplaw		jan. 1.	Familiáris ⁸⁹
Antonio Gentili da	Tortona	jan. 2.	Doktori vizsga megtartása és professzori kinevezés joga ⁹⁰
Iakob von Sierck		márc. 6.	Apostoli közjegyző ⁹¹
Johann Jacobi de Cznis		márc. 11.	Jegyző ⁹²
Matteo Henrigni da	Pontremoli	márc. 23.	Doktori fokozat odaítélése ⁹³
Carlo di Simone Narducci da	Perugia	jan. 18.	Címeradomány ⁹⁴
Magister Giovanni da	Spoletto	jan. 18.	Familiáris ⁹⁵
Bartolomeo dal Pozzo da	Alessandria	ápr. 18.	Familiáris ⁹⁶
Heinrich Hurter		ápr. 19.	Címeradomány ⁹⁷
Petrus de Laak		ápr. 19.	Címeradomány ⁹⁸
Bartholomäus Reiffing		ápr. 19.	Címeradomány ⁹⁹
Pietro Sanahina da	Valenza	ápr. 20.	Jegyző ¹⁰⁰
Giovanni Pieri da	Pisa	ápr. 20.	Jegyző ¹⁰¹
Girlermus Strader	Valenza	ápr. 20.	Jegyző ¹⁰²
Giovanni Brancadori da	Fermo	ápr. 23.	Comes palatinus ¹⁰³

Sienaiak kinevezése más városokban

Név	Kinevezés	Év	Város
Filippo Useppi da San Gimignano	Tanácsos	1399	Buda ¹⁰⁴
Giacomo Cerretani	Comes palatinus	1414	Pontestura ¹⁰⁵
Mario Cerretani	Comes palatinus	1414	Pontestura ¹⁰⁶
Lancelotto Corto	Comes palatinus	1426	Buda ¹⁰⁷
Francesco d'Angelo	Familiáris	1430	Pozsony ¹⁰⁸
Savo da Siena	Familiáris	1431	Bamberg ¹⁰⁹
Antonio di Giovanni Baptignano	Comes palatinus	1431	Milánó ¹¹⁰
Salvatore di Gucci Lenzi	Lovaggá ütés	1433	Ferrara ¹¹¹
Cristofano di Pietro Piccini	Lovaggá ütés	1433	Ferrara ¹¹²
Giacomo di Guidino	Comes palatinus	1433	Ferrara ¹¹³
Pietro d'Antonio Micheli	Comes palatinus	1433	Ferrara ¹¹⁴
Pietro de'Pecci	Comes palatinus	1433	Ferrara ¹¹⁵
Giovanni di Francesco Buonacosa di San Quirico	Comes palatinus, Címeradomány	1433	Ferrara ¹¹⁶
Galgano di Giovanni Bichi	Comes palatinus, Címeradomány	1433	Ferrara ¹¹⁷
Giacomo Bicchi	Comes palatinus	1433	Mantova ¹¹⁸
Pietro di Giovanni Bicchi	Comes palatinus	1433	Mantova ¹¹⁹
Mariano di Giacomo Tomasini	Comes palatinus	1433	Mantova ¹²⁰
Evangelista, Cipriano di Antonio Corto felesége	Kiváltságok	1433	Róma ¹²¹
Marianna, Antonio di Niccolò da Monagtero felesége	Kiváltságok	1434	Pozsony ¹²²
Giovanni di Vittorio Oriens	Legitimáció	1435	Pozsony ¹²³

1 RI XI/2. 9224. sz.; Beinhoff, 1995. 245. Tommaso Fecini szerint Ferrarában lett *comes palatinus*. Fecini, 1931. 848.

2 RI XI/2. 9227. sz.; Beinhoff, 1995. 243–245.

3 RI XI/2. 9255. sz.; Beinhoff, 1995. 245.

4 RI XI/2. 9285. sz.; Beinhoff, 1995. 245.

5 Tommaso Fecini szerint Ferrarában lett *comes palatinus*. Fecini, 1931. 848.

- 6 RI XI/2. 9288. sz.; Beinhoff, 1995. 245.
- 7 RI XI/2. 9289. sz. Már Milánóban megkaphatta az ígéretet. *Gli atti cancellereschi*, II. 1929. 464 sz. Milánó, 1432. febr. 3. A milánói herceg levele Albericóhoz és Niccolò Guerreriohoz. A kinevezőlevele ekkor még nem érkezett meg. Silvia Colucci szerint a következő évben – kiváltsággént – címerében használhatta a birodalmi sas jelképet. Colucci, 2003. 263. A milánói levélből kiderül, erre már 1432-ben sor került. A *comes palatinus* kinevezése másolatát Pienzában találjuk az Archivio Diocesiano-ban. Chironi, 2000. 128.
- 8 RI XI/2. 9291. sz.
- 9 RI XI/2. 9295. sz.; Beinhoff, 1995. 245
- 10 RI XI/2. 9395. sz.
- 11 Siena, 1433. ápr. 23. Zsigmond oklevele. ASF. Diploma imperiali. Az RI XI/2. kötetében nincsen meg az irat. Az eredeti eddig nem találtam meg.
- 12 Sienai polgár, de Zsigmond familiárisaként említik. Nem tudjuk, mikor kaphatta a címet. ASS Biccherna 1132. 563 r. 1432. dec. 20.
- 13 Dévay, 1903. 5.; Pertici, 2008. 640–641.
- 14 RI XI/2. 9203. sz.
- 15 Uo. 9204. sz.
- 16 Uo. 9205. sz.
- 17 Uo. 9208. sz.
- 18 Uo. 9212. sz.
- 19 Uo. 9207. sz.; RI XI/2. 9216 sz. Továbbá Beinhoff, 1995. 220–221.
- 20 RI XI/2. 9216. sz.; Beinhoff, 1995. 220–221.
- 21 RI XI/2. 9216. sz.; Beinhoff, 1995. 220–221.
- 22 RI XI/2. 9217. sz.
- 23 Comes Sancti Ursi a címe. RI XI/2. 9217. sz. 1411-ben egy veronai Lodovico Cavalli Pozsonyban familiáris címet kapott. Beinhoff, 1995. 236.
- 24 A novarai egyházmegyét adja meg származási helynek. Ezért írtam jobb híján ezt a várost. RI XI/2. 9218. sz.; Beinhoff, 1995. 71.
- 25 A bayeuxi egyházmegyét adja meg származási helynek. Ezért írtam jobb híján ezt a várost. RI XI/2. 9219. sz.
- 26 Uo. 9220. sz.
- 27 Uo. 9222. sz.
- 28 Uo. 9223. sz.; Beinhoff, 1995. 255–256.
- 29 Ekkor már évjáradékot is kap. RI XI/2. 9286 sz.
- 30 Uo. 9292. sz.
- 31 Uo.
- 32 Uo. 9422. sz.
- 33 RI XI/2. 9225. sz.; Beinhoff, 1995. 71.
- 34 RI XI/2. 9226. sz.; Beinhoff, 1995. 70.
- 35 RI XI/2. 9228. sz.
- 36 Uo. 9234. sz.
- 37 Uo. 9235. sz.
- 38 Uo. 9236. sz.
- 39 Uo. 9247. sz.
- 40 Uo. 9252. sz.; Beinhoff, 1995. 72.
- 41 RI XI/2. 9253. sz.; Beinhoff, 1995. 70.
- 42 RI XI/2. 9254. sz.
- 43 Uo. 9258. sz.
- 44 Uo. 9263. sz.
- 45 Uo. 9264. sz.
- 46 Uo. 9265. sz.
- 47 Uo. 9299. sz.
- 48 Uo.
- 49 Uo.
- 50 Uo.
- 51 Uo. 9267. sz.
- 52 Uo. 9268 sz.; Beinhoff, 1995. 70.
- 53 RI XI/2. 9272. sz.

- 54 Uo. 9273. sz.
55 Uo. 9274. sz.; Beinhoff, 1995. 158.
56 RI XI/2. 9277. sz.; Beinhoff, 1995. 71.
57 RI XI/2. 9280. sz.
58 Uo. 9281. sz.; Beinhoff, 1995. 71.
59 RI XI/2. 9282. sz.; Beinhoff, 1995. 72.
60 RI XI/2. 9283. sz.
61 Uo. 9287. sz.
62 Uo. 9284. sz.; Beinhoff, 1995. 269.
63 RI XI/2. 9284. sz.; Beinhoff, 1995. 269.
64 RI XI/2. 9284. sz.; Beinhoff, 1995. 269.
65 RI XI/2. 9284. sz.; Beinhoff, 1995. 269.
66 RI XI/2. 9290. sz.; Beinhoff, 1995. 71.
67 RI XI/2. 9301. sz.; Beinhoff, 1995. 245.
68 RI XI/2. 9302. sz.; Beinhoff, 1995. 72.
69 RI XI/2. 9305. sz.; Beinhoff, 1995. 71.
70 RI XI/2. 9307. sz.
71 Uo. 9319. sz.
72 Uo. 9320. sz.
73 Uo. 9321. sz.
74 Uo. 9332. sz.
75 Uo. 9333. sz.
76 Uo. 9335. sz.
77 Uo. 9336. sz.
78 RI XI/2. 9337. sz.; Beinhoff, 1995. 71.
79 RI XI/2. 9338. sz.
80 Uo. 9341. sz.
81 Uo. 9342. sz.
82 Uo. 9343. sz.
83 Ebben az esetben Altmann-nál (RI XI/2. 9344 sz.) nyomdahiba van. Nem Stefanus, hanem Matthias a név, aki nem más, mint Gatalóci Mátyás királyi titkos alkancellár. ÖStA. HHStA Reichsregistraturlbuch J. 198 v. Ekkor pécsi prépost is. C. Tóth, 2013. 55.
84 RI XI/2. 9360. sz.
85 RI XI/2. 9364. sz.; Beinhoff, 1995. 72.
86 RI XI/2. 9365. sz.
87 RI XI/2. 9371. sz. A langresi egyházmegyét adja meg származási helynek. Ezért írtam jobb híján ezt a várost.
88 RI XI/2. 9376. sz.
89 RI XI/2. 9378. sz.
90 RI XI/2. 9380. sz.
91 RI XI/2. 9388. sz.
92 RI XI/2. 9392. sz.
93 RI XI/2. 9398. sz.; Beinhoff, 1995. 73.
94 RI XI/2. 9409. sz.; Beinhoff, 1995. 73.
95 RI XI/2. 9410. sz.; Beinhoff, 1995. 73.
96 RI XI/2. 9411. sz.; Beinhoff, 1995. 73.
97 RI XI/2. 9413. sz.
98 Uo. 9414. sz.
99 Uo. 9415. sz.
100 Feltehetőleg Valenza. Uo. 9417. sz.; Beinhoff, 1995. 73.
101 RI XI/2. 9418. sz.; Beinhoff, 1995. 73.
102 Feltehetőleg Valenza. RI XI/2. 9419. sz.; Beinhoff, 1995. 73.
103 Feltehetőleg Fermo. RI XI/2. 942.1 sz.; Beinhoff, 1995. 72.
104 Uo. 245.
105 Uo.
106 Uo.
107 Uo.

- 107 Uo.
108 Uo.
109 Uo.
110 Megkaphatta a címet. Cusago, 1431. okt. 12. A milánói herceg levele Giacomo di Iseóhoz. *Gli atti cancellereschi*, 1929. II. 452. sz.
111 Fecini, 1931. 848. San Gimignano szülötte. Beinhoff, 1995. 242. 245.
112 Fecini, 1931. 848.; Beinhoff, 1995. 242., 245.
113 Fecini, 1931. 848.; Beinhoff, 1995. 245.
114 Fecini, 1931. 848. Sienában már megkapta a tanácsosi rangot. RI XI/2. 9285. sz.
115 Fecini, 1931. 848.
116 Uo.; Beinhoff, 1995. 245.
117 Fecini, 1931. 848.; Beinhoff, 1995. 245.
118 Uo. 242.
119 Uo.
120 Uo.
121 Uo. 245.
122 ASF Diploma imperiali. 1434. nov. 1. Zsigmond oklevele. Az RI XI/2. kötetében nincsen meg az irat. Az eredetit eddig nem találtam meg. A kiadás helyét nem ismerjük. Erre Pozsonyban kerülhetett sor. Engel–C. Tóth, 2006. 129.
123 Beinhoff, 1995. 245.

Forrás- és irodalomjegyzék

1. Kiadatlan források

ASF = Archivio di Stato di Firenze
Diploma imperiali

ASS = Archivio di Stato di Siena
Biccherna
Concistorio
Manoscritti

BCIS = Biblioteca Comunale degli Intronati di Siena

ÖStA = Österreichisches Staatsarchiv
HHStA = Haus-, Hof- und Staatsarchiv

2. Kiadott források

Archivio dell'Ospedale
1962 *Archivio dell'Ospedale di Santa Maria della Scala. II. Inventario*. Roma, 1962.

Chironi
2000 *L'Archivio Diocesano di Pienza*. Inventario a cura di Chironi, Giuseppe. Roma, 2000. (Pubblicazioni degli Archivi di Stato. Strumenti, CXLI.)

Dévy
1903: *Aeneae Sylvi de duobus amantibus historia*. Recensevit, illustravit, emendavit Josephus I. Dévy. Budapestini, 1903.

DRTA

1906 *Deutsche Reichstagsakten unter Kaiser Sigmund. Vierte Abteilung 1431–1433. Bd. X.* Hrsg. v. Herre, Hermann. Gotha, 1906.

Engel–C. Tóth

2006 Engel Pál–C. Tóth Norbert: *Itineraria regum et reginarum (1382–1438)*. Bp., 2006. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam, 1.)

Fecini

1931 Cronaca Senese di Tommaso Fecini (1431–1471). In: *Cronache Senesi*. A cura di Lisini, Alessandro–Iacometti, Fabio. Bologna, 1931. 837–874. (Rerum Italicarum Scriptores, XV. pt. 6.).

Gli atti cancellereschi

1929 *Gli atti cancellereschi Viscontei*. Parte seconda. *Carteggio extra dominium*. Ed.: Vittani, Giovanni. Milano, 1929. (Inventari e registi del R. Archivio di Stato in Milano, 2.)

Minucci–Košuta

1989 Minucci, Giovanni–Košuta, Leo: *Lo studio di Siena nei secoli XIV–XVI. Documenti e notizie biografiche*. Milano, 1989.

RI

1896 *Regesta Imperii XI/1. Die Urkunden Kaiser Sigismunds (1410/11–1424)*. Verzeichnet von Altmann, Wilhelm. Innsbruck, 1896.

1897 *Regesta Imperii XI/2. Die Urkunden Kaiser Sigismunds (1425–1437)*. Verzeichnet von Altmann, Wilhelm. Innsbruck, 1897.

Scalamonti

1996 Scalamonti, Francesco: *Vita viri clarissimi et famosissimi Kyriaci Anconitani*. Edited and translated by Mitchell, Charles–Bodnar, Edward W. Philadelphia, 1996. (Transactions of the American Philosophical Society, 86, pt. 4.)

3. Szakirodalom

Bentley

1995 Bentley, Jerry H.: *Politica e cultura nella Napoli rinascimentale*. Napoli, 1995.

Colucci

2003 Silvia Colucci: *Sepolcri a Siena tra Medioevo e Rinascimento. Analisi storica, iconografica e artistica*. Firenze, 2003.

Beinhoff

1995 Beinhoff, Gisella: *Die Italiener am Hof Kaiser Sigismunds (1410–1437)*. Frankfurt am Main, 1995.

Casanova

1901 Casanova, Eugenio: La donna Senese del quattrocento nella vita privata. In: *Bullettino Senese di Storia Patria*, 8. (1901) 3–93.

Kiséry

2006 Kiséry Zsuzsanna: Vergerio és Luxemburgi Zsigmond. In: *Sigismundus rex et imperator. Művészet és kultúra Luxemburgi Zsigmond korában 1387–1437. Kiállítási katalógus*. Szerk.: Takács Imre. Bp.–Luxemburg 2006. 292–294.

Nardi

2009 Nardi, Paulo: *Maestri e allievi giuristi nell'università di Siena. Saggi biografici*. Milano, 2009.

Pertici

2008 Pertici, Petra: Uno sguardo in avanti: il soggiorno di Sigismondo di Lussemburgo e le ultime manifestazioni di ghibellinissimo a Siena. In: *Fedeltà ghibellina. Affari guelfi. Saggi e riletture intorno alla storia di Siena fra Due e Trecento*. A cura di Piccinni, Gabriella. Siena, 2008. (Dentro il Medioevo. Temi e ricerche di storia economica e sociale. Collana del Dipartimento di Storia dell'Università di Siena diretta da Giovanni Cherubini, Franco Franceschi e Gabriella Piccinni, 3/2.) 617–649.

Resta

1970 Resta, Gianvito: Beccadelli, Antonio, detto il Panormita. In: *Dizionario Biografico degli Italiani*. 7 (1970). www.treccani.it (A letöltés ideje: 2013. máj. 25.)

C. Tóth

2013 C. Tóth Norbert: *A székes- és társaskáptalanok prépostjainak archontológiája 1387–1437*. Bp., 2013. (Subsidia ad historiam medii aevi Hungariae inquirendam, 4.)

PÉTER E. KOVÁCS

THE SIENESE GRANTS OF KING SIGISMUND OF LUXEMBURG

The granting of honours and titles was far from alien to the medieval man. While the grantee could rejoice in the honour received, the grantor also had a reason to be satisfied in so far as he generally demanded a price for his grant. As the medieval rulers frequently struggled with grave financial problems, the granting of honours understandably enjoyed high popularity among them. This was especially true in the case of Sigismund of Luxemburg, king of Hungary and of the Romans. The present study examines a brief section of the granting policies of Sigismund, namely the period of nine months which the king was forced to spend at Siena in the course of his Romzug in 1433. Alongside the Sieneese burghers who benefited from the royal patronage, I have also collected those persons who arrived to the city from diverse parts of Europe but received their honours or titles there.